

FÖRENINGEN
SVENSKA
TONSÄTTARE

Stockholm 2018-09-25

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Diarienummer Ku2018/00773/KO

Remissyttrande

Konstnär – oavsett villkor? SOU 2018:23

Om Föreningen Svenska Tonsättare

Föreningen Svenska Tonsättare (FST) grundades 1918, och organiserar de professionella tonsättarna och ljudkonstnärerna inom det konstmusikaliska området. Föreningen har totalt 419 medlemmar. Av dessa är 385 tonsättare, 305 män (79%) och 80 kvinnor (21%). Förutom tonsättare har föreningen passiva medlemmar och hedersmedlemmar, vilka invalts på grund av att de på olika sätt i sitt yrkesverksamma liv har verkat för främjandet av samtida svensk musik. FST har till ändamål att tillvarata sina medlemmars konstnärliga, ekonomiska och sociala intressen, medverka till spridning av svensk musik i Sverige och utlandet och främja svensk musikkultur.

Inledning

För FST är det viktigt att värna om musikalisk mångfald, i betydelsen att en mångfald av musikaliska uttryck skall ges möjlighet att växa och utvecklas, och komma lyssnare till del. Detta är i linje med Unescokonventionen, EUF-fördraget (Artikel 167) och Resolution om en europeisk kulturagenda (Europeiska Unionens Råd 2007).

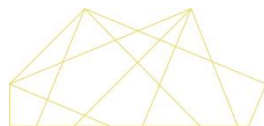
För FST är det centralt att tonsättare får skäligen ekonomisk ersättning när deras verk skapas och används, och att de bibehåller den ideella rätten till sina verk. Goda villkor för yrkesverksamma tonsättare och andra konstnärer är en förutsättning och helt nödvändigt för att främja konstnärlig frihet, mångfald och i förlängningen stärka demokratin i samhället. Konstnärspolitiken är därför en av de viktigaste delarna av kulturpolitiken. De som skapar det konstnärliga innehållet måste ges möjligheter och frihet så att målen om kreativitet, nyskapande och konstnärlig kvalitet uppnås. FST välkomnar utredningens erkännande av konstens betydelse i samhället och att konstnärspolitiken ska bidra till möjligheterna för olika konstnärsgrepp att verka professionellt i hela landet.

Sammanfattning

Utredningen är mycket ambitiös och omfattande i beskrivning av nuläget och vad som bör göras för att uppmärksamma och förstärka konstnärernas villkor. Utredningen gör även genomtänkta och kloka bedömningar av vad som behöver genomföras inom andra politikområden för att öka den ekonomiska och sociala tryggheten för yrkesverksamma konstnärer.

Behovet av ekonomiska satsningar och reformer för konstnärernas villkor är stort, det bekräftas av utredningens förslag om en förstärkning av ekonomiska medel till det konstnärspolitiska området.

FST anser att politiken måste ta ett större ansvar för medborgare som utbildat sig inom det konstnärliga utbildningsväsendet, valt en osäker konstnärskarriär och bidrar till samhällets kulturella och demokratiska utveckling. Den ekonomiska ramen för konstnärspolitiken bör uppräknas i takt med att antalet konstnärer ökar, dock bör olyckliga omfördelningar inom politikområdet undvikas.

FÖRENINGEN
SVENSKA
TONSÄTTARE

FST menar att utredningens förslag på ett tillskott med 225 miljoner SEK till det konstnärspolitiska området är bra men att det knappast räcker, inte minst för att täcka uppräkningsfaktorer och det faktum att fler yrkesverksamma konstnärer nu konkurrerar om samma medel som för 10 år sedan. De 225 miljoner som utredningen föreslår ska tillföras det konstnärspolitiska området genom omprioritering av medel inom befintlig kulturbudget bör tillföras från andra politikområden, till exempel från utbildnings- och arbetsmarknadspolitiken.

FST anser vidare att det är viktigt att nya medel som anslås, förbättrar villkoren för yrkesverksamma konstnärer och inte används till byråkrati. Den nya regeringen måste ta hänsyn till konstnärernas villkor och att konstnärspolitiken är och har varit underfinansierad under en längre period. FST menar att särskild hänsyn bör tas till frilansande konstnärers extraordinära yrkessituation.

FST vill att regeringen prioriterar utredningens förslag enligt följande:

- En alliansmodell för upphovspersoner ska prioriteras och utredas, och en försöksverksamhet införs senast 2020 med tillförda medel om minst 15 miljoner kronor, avsnitt 9.4.7
- Förstärk det konstnärspolitiska området med minst 225 miljoner kronor från 2020 genom att nya medel tillförs kulturbudgeten, avsnitt 9.11.1
- Konstnärer ska få bättre möjligheter att ingå skäliga avtal och därigenom få rimliga ersättningar för sitt arbete, både vad gäller uppdragsbeställningar och upphovsrättsligt skyddat material. Här kan reformer genomföras med stöd av det upphovsrättsdirektiv som EU-parlamentet nyligen röstat igenom (DSM-direktivet), avsnitt 9.6.4
- Att öka den sociala tryggheten bland konstnärer genom att skydda SGI, i de sociala försäkringssystemen, under hela den tid som statliga stipendier löper, avsnitt 9.8.1
- Gör en översyn av konstnärers pensioner, avsnitt 9.9.1

FST saknar förslag i utredningen:

- Kompetensen om konstnärernas utbildningsnivå och arbetssituation behöver avsevärt förstärkas på Skatteverket och Försäkringskassan. Dessa myndigheter bör få ett tydligt uppdrag att hantera de frilansande konstnärernas komplexa arbetssituation.
- FST föreslår att det ges ett tydligt direktiv till myndigheter att med jämna mellanrum kartlägga de olika konstområdenas villkor och förhållanden för sig med relevant statistik. Konstnärsnämnden och Kulturrådet gör redan ett utmärkt arbete med att generellt beskriva arbetssituationen för yrkesverksamma konstnärer. Men för att skapa en långsiktig nyttoeffekt behövs det mer djupgående beskrivningar och analyser av varje konstnärsområde för sig med fokus på villkor, arbetsförhållanden och relevant statistik.

Kartläggning och nulägesbeskrivning, kapitel 3-8

Utredningen beskriver på ett insiktsfullt sätt hur villkoren ser ut generellt för yrkesverksamma konstnärer. Kartläggningen utgör ett viktigt faktaunderlag för kommande reformer och konkreta åtgärder. Tonsättare verkar oftast som fria konstnärer och har mycket gemensamt med andra konstnärsområden men FST anser att det är viktigt att konstatera att det finns väsentliga skillnader i förutsättningar och behov mellan de olika konstområdena. Det är därför viktigt att belysa de olika konstområdena var för sig.

Bedömningar och förslag i utredningen, avsnitt 9

9.2.3 Åtgärder för att stärka konstnärernas professionella arbete

FST delar utredningens slutsatser på s.353 men anser att de offentligt finansierade Musikinstitutionerna i högre grad behöver integrera frilansande tonsättare i sin verksamhet.

Vidare pekar utredningen på att den ekonomiska ramen för konstnärspolitiken behöver ökas men FST förordar att nya satsningar finansieras genom att nya medel tillförs från andra politikområden.

9.3.6 Fortbildning för konstnärer

FST delar utredningens bedömning att behovet av fortbildning är stort bland yrkesverksamma konstnärer.

9.4.5 Stärkt arbetsmarknad genom residensprogram

FST delar utredningens bedömning att det behövs ytterligare satsningar på residensprogram, både nationellt och internationellt.

Behovet av fysiska platser för Tonsättare att utveckla sitt konstnärskap är stort och en viktig del i att långsiktigt utveckla sitt konstnärskap.

FST vill framhålla *Visby International Centre for Composers, VICC*, som ett föredöme och modell för hur ett internationellt tonsättarresidens kan se ut.

FST vill även uppmana regeringen att stärka *Elektronmusikstudion EMS* unika position som internationellt centrum för elektroakustisk musik och ljudkonst. *EMS* kan få ett mer tydligt direktiv som kreativ arbetsplats och residens för såväl inhemska- som internationella tonsättare och ljudkonstnärer.

9.4.7 Konstens behov av mellanhänder

FST tillstyrker förslaget på s.393 att ett statsbidrag införs för en försöksverksamhet med en allians för konstnärliga upphovspersoner under perioden 2020-2022, och att Kulturrådet ges i uppdrag att utreda de närmare förutsättningarna för en sådan samt lämna förslag om försöksverksamhetens närmare utformning.

FST ser en risk att budgetramen om 15 miljoner kronor till en försöksverksamhet med en allians för konstnärliga upphovspersoner är för liten och verksamheten då inte blir funktionell.

9.5.4 Kulturarrangörer i hela landet

FST tillstyrker förslaget att Kulturrådet ges i uppdrag att följa upp och redovisa arrangörsledets arbete och göra en fördjupad analys av de villkor som möter konstnärerna.

FST delar utredningens bedömning på s.418 att det är viktigt att understryka betydelsen av att det finns tillgängliga platser att möta konsten fysiskt, oavsett var i landet man bor.

9.6.2 Offentligrättsliga ersättningar

FST anser till skillnad från utredningen att fonogramersättningen ska vara kvar och att ersättningarna även ska omfatta digital utlåning och därför även att ersättningsbeloppet ska höjas.

Utredningen menar att fonogramersättningen har minskat och anser att den därför bör prövas i särskild ordning (s.422). Vidare antar utredningen på s.423 att det på kort sikt inte längre kommer att vara försvarbart att behålla systemet.

FST ifrågasätter dessa antaganden och anser att frågan måste utredas ordentligt i nära dialog med berörda konstnärsgupper.

FÖRENINGEN
SVENSKA
TONSÄTTARE

9.6.4 Upphovsrätten

FST delar utredningens bedömning att digitaliseringen har medfört nya förutsättningar för upphovsrätten, vilket innebär att gällande upphovsrättsbestämmelser behöver ses över på flera punkter i syfte att stärka konstnärernas ställning och stävja risken för obalans mellan förhandlingsparterna.

En väl fungerande upphovsrätt är av central betydelse för tonsättare. Det är en förutsättning för att tonsättare ska ha möjlighet att ha inflytande över hur deras verk sprids och används. Upphovsrätten är en förutsättning för tonsättares konstnärliga frihet, försörjning och villkor på arbetsmarknaden.

Med anledning av att EU-parlamentet nyligen röstade igenom det så kallade DSM-direktivet bör regeringen nu snarast inleda arbetet med att reformera upphovsrätten med syfte att stärka skyddet för konstnärer.

9.7.5-9.7.8 Bidrag och stipendier

FST delar utredningens förslag om bidrag och stipendier men konstaterar att antalet stipendier till tonsättare har sjunkit sedan 2008. Detta i takt med att antalet yrkesverksamma tonsättare ökat. Därför anser FST att antalet statliga bidrag till yrkesverksamma tonsättare bör öka.

9.8.1 Socialförsäkring och a-kassa

FST delar utredningens bedömning på s.440-441 och stödjer förslaget om vilande SGI under hela stipendietiden, men anser att SGI ska vara vilande redan från dag 1.

FST tillstyrker också utredningens förslag på s.443 men anser att alla typer av statliga konstnärstipendier oavsett längd ska omfattas av skyddet i a-kasssystemet.

FST delar utredningens bedömningar på s.444 att det är angeläget att Försäkringskassan förbättrar sina rutiner och ökar sin kunskap om konstnärernas återkommande frågor och önskemål. FST menar att kompetensen om konstnärernas utbildning och arbetssituation avsevärt behöver förstärkas på Försäkringskassan.

Myndigheten bör få ett tydligare uppdrag att hantera de frilansande konstnärernas komplexa arbetssituation.

9.9.1 Förbättrade pensioner för konstnärer

Yrkesverksamma tonsättare med långa utbildningar och ojämna inkomster är missgynnade i nuvarande pensionssystem där beräkningen utgår från livsinkomstprincipen. Många kommer att sakna tjänstepension.

FST tillstyrker utredningens förslag på s.448 om att en utredning får i uppdrag att fördjupa kunskaperna om konstnärernas pensioner och pensionssystemets effekter för dem.

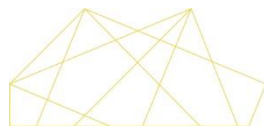
FST tillstyrker även förslaget om att utreda hur en modell kan utformas som ger samma fördelar som de kollektivavtalade tjänstepensionerna för konstnärer som är verksamma som egenföretagare och/eller har anställningar utan tjänstepension.

Som utredningen påpekar bygger dagens pensionssystem på att den enskilde tar ett större ansvar och gör medvetna val för sin pension.

FST tillstyrker utredningens förslag om att ett uppdrag att förbättra konstnärernas kunskap om pensionssystemet läggs på Konstnärsnämnden.

9.10.4 Analys och information

FST tillstyrker utredningens förslag om att Konstnärsnämndens uppdrag att bevaka och informera om konstnärernas ekonomiska villkor ska utvecklas. FST föreslår dessutom att det ges ett tydligt direktiv till myndigheter att med jämna mellanrum kartlägga de olika konstområdenas villkor och förhållanden för sig med relevant statistik. Konstnärsnämnden och Kulturrådet gör redan ett utmärkt arbete med att generellt beskriva arbetssituationen för yrkesverksamma konstnärer. För att skapa en långsiktig nyttoeffekt behövs det dock mer djupgående beskrivningar och analyser av varje konstnärsområde för sig med fokus på villkor, arbetsförhållanden och relevant statistik.

FÖRENINGEN
SVENSKA
TONSÄTTARE

9.11.1 Konstnärspolitikens budgetram

FST välkomnar utredningens förslag om att konstnärspolitikens budgetram ska ökas med 225 miljoner kronor från och med 2020. De nya satsningarna bör finansieras genom att medel tillförs kulturbudgeten från andra politikområden, till exempel från utbildnings- och arbetsmarknadspolitik. **FST anser att det konstnärspolitiska området är underfinansierat och att nya friska pengar bör tillföras under de kommande åren.**

FST ansluter sig i övrigt också till KLYS remissyttrande.

Med vänliga hälsningar,

Martin Jonsson Tibblin
Ordförande
martin.tibblin@fst.se

Föreningen Svenska Tonsättare

